

Projekt – CZŠ Orbis Pictus

Naplnění vzdělávacího programu Učíme se navzájem

1. Církevnost školy

Klademe-li si otázku, proč máme školu církevní, nestačí poukázat na to, že církev měla školy téměř v celém svém historickém období. Je třeba hledat hlubší odpověď, hledat nějakou přidanou hodnotu oproti školám veřejným a soukromým. Hodnotu, která je bytostně církevní. A tou je **přinášení mladým lidem radostné zprávy o Kristu**. Církevní škola má potenciál vychovávat evangelizací a evangelizovat výchovou.

Církevní škola je povolána kromě 6 základních kompetencí daných RVP (k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské a pracovní) rozvíjet mimořádným způsobem i **kompetence, řekněme, existenciální**. Kdy žák na konci svého studia přiměřeně svému věku a schopnostem:

- dává smysl svému životu, své činnosti i společenství, v kterém se nachází.
- přijímá svůj život, druhé lidi i události svého života jako obdarování a zároveň jako výzvu, kterou může svým životem naplnit.

Lidská osobnost je v Božím pohledu čistá a krásná bytost se základními atributy jako je láska, svoboda a vnitřní štěstí. Toto pojetí by mělo být základem pro pozitivní pohled učitelů i žáků na druhého člověka a úctu k němu.

V průběhu růstu a vývoje člověka se postupně objevuje touha vlastnit, která se stává základem sobectví, osamocení a ztráty vnitřního pokoje, je původcem rozdělení a konfliktů ve společnosti.

Dvě součásti lidské osobnosti jsou příčinou dvojího tíhnutí. Tíhnutí k lásce a tíhnutí k sobectví. Toto poznání vede k pochopení lidské nedokonalosti. Vede k laskavému a chápavému pohledu na chybujícího člověka, který má právo na svůj rozvoj a jehož součástí je překonávání vlastního sobectví.

Vzděláváním v prostředí církevní školy je třeba rozumět celkovou kultivaci člověka nejen prostřednictvím získávání znalostí a dovedností, ale i formulací postojů, vytváření návyků a tříbení hodnot. Takové pojetí vzdělávání lze formulovat jako společné úsilí všech (učitelů, vychovatelů i žáků) na komplexním rozvoji osobnosti člověka v otvírání se lásce a přijetí druhých i sebe sama s veškerými slabostmi i obdarováním.

Součástí vzdělávání na církevní škole je zvláštním způsobem objevování smyslu života, jako základního motivačního faktoru rozvoje člověka.

2. Fungování pedagogického sboru

Vizi školy je třeba spoluvytvářet v týmu pedagogického sboru. „Žádná škola není lepší než její učitelé“ (Ken Robinson) a uskutečnění sebelepší vize a ideálů není možné bez jejich sdílení v rámci celého pedagogického týmu. Úlohu školy lze definovat v mnoha bodech, 3 základní a snadno zapamatovatelné by mohly být tyto:

1. Vzdělávání je služba – škola má vytvářet podmínky pro vzdělávání, motivuje a podporuje žáky v jejich růstu.
2. V centru stojí žák a jeho potřeby.
3. Pedagogové usilují o dosažení vzdělávacího maxima každého žáka.

K uskutečňování těchto bodů je nutné pravidelné scházení se a sdílení vlastních zkušeností i aktuálních poznatků ohledně práce se žáky. Jako optimální vidím pravidelné cca měsíční pracovní setkání. Z důvodu zintenzivnění a zefektivnění práce je možné tato setkání realizovat i rozděleně - zvlášť pro pedagogy 1. stupně a zvlášť pro pedagogy 2. stupně. Víím, že některé školy mají takováto setkání 1 týdně zakomponovaná pevně do rozvrhu učitelů, ale to si v prostředí naší školy zatím a asi ani v budoucnu nedovedu představit. Vhodným prostředím ke krátkým aktuálním informačním výměnám je v naší škole společné prostředí sborovny. Cca 2x měsíčně chci realizovat setkání v rámci užšího vedení ředitel, zástupce, vedoucí školního klubu, vedoucí školní družiny.

Ve škole je zřízena výchovná komise, působí výchovný poradce a metodik prevence. Zřídit je však potřeba metodika ICT, zejména z důvodu rozšíření využívání IT technologií ve výuce a metodického vedení učitelů v jejich používání.

V podpoře začínajícím učitelům, ale nejen jim, vnímám jako důležité zavést vzájemné hospitace učitelů na hodinách kolegů. Mentoring začínajících pedagogů je možný spíše v oblasti obecných zásad vedení třídního kolektivu než v předávání konkrétních didaktických postupů daného předmětu, protože z důvodu malé školy není možné tvořit předmětové komise. V případě potřeby se tedy budou hledat další cesty jako DVPP nebo spolupráce s partnerskou školou.

DVPP vnímám jako klíčové pro rozvoj učitelských kompetencí. Během roku předpokládám využití 2 dnů ředitelského volna nebo části přípravného týdne v srpnu k společnému vzdělávání v oblastech, které budou dle evaluace školy vykazovat nejslabší hodnocení. Zatím vidím potřebu rozvíjet především oblast osobnostně-komunikačních dovedností, sebepoznání, motivace žáků, aktivizačních forem výuky, využívání ICT technologií ve výuce a seznamování se s novými trendy vzdělávání. Rád bych dle možností a

zájmu umožňovat i individuální vzdělávání učitelů ve vybraných oblastech jako podporu profesního rozvoje každého jednotlivce.

Osobnostní růst učitele je pro školu zásadní, protože učivo tvoří jen část toho, co se žák naučí. Druhou a často výraznější část odkouká a to především tu, která ho formuje.

Zakončím citátem Johna Ruskina: *„Aby byli lidé v práci šťastní, potřebují tři následující věci: „Musí pro ni být fyzicky i psychicky zdatní, nesmí jí být příliš moc a musí mít pocit, že jsou úspěšní.“* A úkolem ředitele je vytvořit minimálně tyto podmínky.

3. Zapojení žáků a rodičů do organizace činnosti školy

V malé škole je zapojení rodičů do chodu školy klíčovou součástí. Vazby s rodiči je třeba udržovat velmi těsné, jednak proto, že škole svěřují své děti ke vzdělávání a výchově a dále i z důvodu, že jejich pomoc a zapojení ve škole samotné může organizaci vzdělávání výrazně pomoci. Jde například o jejich zapojení jako pomocníků při ozdravných pobytech a dalších výchovně vzdělávacích výjezdech mimo školu, ale i o lektorskou činnost při výuce ve škole samotné. Dochází tak k propojení a větší sounáležitosti školy a rodiny, rodiče přímo zažívají, jak jsou děti školou vedeny a tuto zkušenost nesou dál. Rodiče mají velký potenciál být partnery školy při vzdělávání dětí a motivací jim je krom výše zmíněného i možnost společných zážitků s vlastním dítětem.

Ohledně zapojení žáků samotných, si dovedu představit výraznější participaci dětí na výběru exkurzí a programů v rámci formálního i neformálního vzdělávání. Rovněž je třeba naslouchat jejich hlasu v rámci evaluace školního vzdělávání.

Rád bych také otevřel vrstevnické programy, kdy starší žáci budou několikrát za rok učit mladší, což zároveň umožní větší provázanost mezi ročníky. Myslím, že vrstevnické učení je vhodným nástrojem i pro zvýšení motivace k učení samotnému.

Ve škole funguje dětský parlament, jeho fungování a vliv na formování tříd je poměrně omezené. Rozhodně stojí za uvažování posílení jeho činnosti.

Zároveň je třeba rozvažovat nad nástroji ke zvýšení identifikace žáků se školním prostředím, ať už se týká péče o prostředí třídy, tak pocitu hrdosti každého jednotlivce na svou školu.

Synergickým působením školy, rodiny a vrstevníků je možné dosáhnout výrazného zlepšení výsledků vzdělávání.

4. Školní kurikulum a jeho struktura

Svět, pro který připravujeme naše žáky, se velmi rychlým tempem mění. Psychologický kapitál (optimismus, sebedůvěra, schopnost komunikace a spolupráce) nabývá stále většího významu a jeho podíl na úspěchu převažuje ve většině profesí nad kapitálem intelektuálním (znalosti, zkušenosti).

Žáci přicházejí do světa, který je:

1. globalizovaný, což představuje zvýšené nároky na znalost cizích jazyků, které je třeba ve vzdělávacím programu posilovat. Alternativou k finančně náročným výjezdům do Anglie, kterou bych rád organizoval, by byl několikadenní pobyt v Čechách mimo školu s rodilými mluvčími...
2. světem rozvíjejících se technologií, proto další důležitou větví vzdělání je využívání informačních technologií, rozvoj inforatického myšlení, důraz na matematiku a přírodní vědy.
3. světem vnější svobody a osobní zodpovědnosti, klíčovým se tak stává osobnostní rozvoj s důrazem na vůli, zodpovědnost, rozhodnost a iniciativu.
4. také svět osamění, ztráty smyslu a orientace v nových podmínkách a i na tyto negativní aspekty života je třeba žáky připravovat a budovat jejich osobnost jako silnou, vyrovnanou a odolnou manipulaci. I v tomto ohledu vystupuje do popředí důraz na osobnostní rozvoj každého hlavně v nalézání smyslu a hodnot, které jsou trvalé.

ŠVP školy se musí s těmito novými trendy vyrovnávat, mnohé však již při jeho tvorbě bylo do vzdělávacího systému zaneseno. Rozhodně je třeba zachovat zimní a hlavně letní ozdravné pobyty, kde jsou žáci vedeni zážitkovou pedagogikou k osobnostnímu růstu pomocí výchovných programů Etické výchovy a v reálných i namodelovaných situacích rozvíjí své sociální dovednosti (komunikaci, pozitivní hodnocení sebe i druhých, iniciativu, vyjádření citů, empatii, asertivitu) a přes reálné vzory, přátelství a spolupráci dochází ke komplexní prosociálnosti, která je v programu Etické výchovy vlastním cílem. K tomu výrazně pomáhají i „dny pro druhé“ organizované v každém ročníku a „týden dobrovolnické pomoci“ v 9. třídě.

Naopak v oblasti jazyků a informatiky je třeba nové trendy dohnat.

Stejně je třeba rozvinout projektovou výuku, buď jako pravidelné projektové dny nebo i vícedenní výjezdy spojené s projektovou prací v různých regionech ČR.

Se vzděláváním je neodlučně spjata hodnocení a sebehodnocení. Škola musí pomáhat žákům rozvíjet schopnost hodnotit svou práci, ale také pokrok v konkrétních oblastech

vzdělávání a učit žáky dávat zpětnou vazbu jak učitelé, tak i spolužákům... a tuto zpětnou vazbu přijmout.

Dosažené výsledky ve vzdělávání, účast žáků na soutěžích a úspěšnost při přijímacím řízení je významnou složkou autoevaluace školy, ale je potřeba sledovat úspěšnost žáků i v prvních ročnících střední školy, jak se cítí být pro nové prostředí základní školou připraveni a tyto poznatky reflektovat a řídit jimi případné změny v následujících letech.

Cílem školního vzdělávání je úspěch pro každého žáka. Úspěch není však cíl, je to prostředek k uskutečnění toho, aby byli lidé šťastní, aby si mohli říct, že vedou život, který je dobrý.

A k tomu je důležité, aby zůstala stálá otevřenost pro otázky typu: *„Jdeme správným směrem a rozvíjíme v žácích to, co jim umožní být v životě úspěšnými a šťastnými, aby se jejich život vydařil“?*

5. Digitální kompetence, mediální gramotnost

Mediální gramotnosti jako průřezovému tématu se škola věnuje v Českém jazyku a Občanské výchově, rozsah jejího zařazení je třeba postupně zvyšovat, protože je potřeba reagovat na nové výzvy, které při tvorbě ŠVP nebyly dostatečně reflektovány, jako jsou např. hybridní hrozby a působení cizí moci.

Digitální kompetence jsou rozvíjeny spíše v uživatelské rovině. Ve škole je velký prostor pro činnost metodika ICT, jak po stránce výběru digitálních materiálů a práce s nimi, tak pro nákup a využívání techniky samotné. Narážíme na překážku materiálního vybavení školy, ale alespoň v průměrné míře je třeba investovat jak do digitální techniky samotné, tak do modernějších přístrojů pro výuku přírodních věd.

6. PR školy

Základem povědomí o škole u veřejnosti je sdílená zkušenost lidí, kteří školou procházejí, učitelů a žáků spolu s rodiči. Přestože zážitky jsou nepřenositelnou zkušeností, pokud jsou silné a pozitivní, je přirozené je sdílet. A zkušenost se školou pak vyzařuje do okolí.

Dílními částmi pak může být:

- účast dětí na soutěžích
- pravidelná sebe prezentace z akcí školy na sociálních sítích a dalších médiích.
- pořádání vzdělávacích programů pro veřejnost
- účast mimoškolních dětí na akcích pořádaných školou.

7. Snižování nerovností v přístupu ke vzdělávání

Škola vypracovává PPP a IVP k poskytnutí podpůrných opatření žákům se speciálními vzdělávacími potřebami na základě spolupráce a doporučení školského poradenského pracoviště, což je v našem případě KPPP v Praze.

Plán pedagogické podpory i individuální vzdělávací plán je třeba průběžně vyhodnocovat a doplňovat, aby se stal žádoucí podporou k úspěchu každého žáka.

Nadaným a mimořádně nadaným žákům je možné poskytnout podporu formou akcelerace (přeskočení celého ročníku nebo vzdělání s vyšším ročníkem v jednom předmětu). S přeskočením ročníku má ve své historii škola již dvojnásobnou zkušenost. Další možností je e-learning nebo doplnění a rozšíření učiva. Z podpůrných opatření není na naší malé škole reálné seskupování žáků dle schopností.

Nadaní nemají rádi dril a opakování učiva. Tento systém práce je pro nadané ztrátou času, většinou si informaci zapamatují napoprvé. Je třeba jim umožnit pracovat jejich vlastním, rychlejším tempem, méně procvičovat a umožnit jim spíše postup dopředu. Výuka by měla být dostatečně stimulující a náročná. Vyžadují převážně tvůrčí a abstraktní úlohy.

Je třeba, aby škola nadané děti odhalovala a předcházela tak problémům, které se u nich vyskytují: nudou počínaje přes částečnou neúspěšnost až po naučenou bezmocnost či šikanu spolužáků.

8. Role školy v regionu

Škola má potenciál přinášet svému okolí přidanou hodnotu skrze dny práce pro druhé a týden dobrovolnických prací. V tomto ohledu již má zkušenosti se spoluprací s G- centrem, Diakonií Rolnička, Českou katolickou charitou a hospicem v Prachaticích.

Rozšíření vlivu školy je možné plánovat do pravidelných vzdělávacích akcí pro veřejnost, přičemž pozvané osobnosti by mohla využít i v rámci dopoledního nebo odpoledního vzdělávání vlastních pedagogů...

9. Překážky a problémy se kterými se škola potýká.

1. **Finanční nedostatečnost** – Deficit cca 1.350.000 ročně v příjmech od státu ve srovnání s minimálními příjmy obdobné veřejné školy.

Vysvětlení: Škola s kapacitou 135 žáků a normativem kolem cca 75.000 Kč na žáka (zahrnující příspěvek na školní vzdělávání, školní družinu a školní klub) je oproti příjmům veřejných škol s minimálním počtem 153 žáků ve výrazném deficitu ($153 \times 75000 - 135 \times 75000 = 11.475.000 - 10.125.000 = 1.350.000$ Kč). Pokud veřejná škola by měla méně než 153 žáků, byl by zřizovatel povinen rozdíl dorovnat. V případě našeho zřizovatele, farnosti Tábor, to není z ekonomických důvodů pro farnost myslitelné. Ve srovnání se školami s vyšším počtem žáků v ročníku (průměr veřejných škol s oběma stupni je 21,91) tedy cca 22 žáky ve třídě činí rozdíl v příspěvcích od státu dokonce 4.725.000 Kč.

Tento rozdíl je částečně pokryt výběrem školného, které s reálně platícími 120 žáky činí $120 \times 6000 = 720.000$ Kč.

Reálný aktuální deficit v porovnání s obdobně malými veřejnými školami činí i po započítání školného cca 630 000 Kč ročně, což se velmi negativně projevuje na možnostech rozvoje školy.

2. **Pedagogové dělají tak stejnou práci** jako jejich kolegové na veřejných školách **za méně peněz** nebo jsou nuceni učit více hodin a přijímat další rozšíření pracovních povinností, aby se svým kolegům na veřejné škole finančně vyrovnali. To souvisí s přetížením, hrozbou vyhoření a poznamenává kvalitu vzdělávacího procesu.
3. **Vzniká tak nebezpečí odchodu kvalitních pedagogů** za vyšší nabídkou mzdy ve veřejných školách.
4. **Malá kapacita školy.** O školu je zájem, mohla by v případě větší kapacity přijmout více žáků, aktuálně škola žádá ministerstvo o navýšení kapacity na 145 žáků. Výhledově se snad navýšení dosáhnout podaří.
5. **Malá budova.** Škola se potýká s nedostatkem místa. Žáci mají ve třídách velmi málo prostoru k pohybu a uspořádání lavic ve třídách není jednoduché. Skladovací prostory jsou prakticky nulové.
6. **Většinu problémů by vyřešila změna budovy**, v případě nalezení větší budovy by bylo možné znovu požádat o navýšení kapacity a pokud by se škola dostala na průměrný počet žáků v rozmezí 18-20 v ročníku, výrazně by si polepšila. **Reálné možnosti stěhování školy jsou v Táboře prakticky nulové a rozvoj školy se tak dostává do patové situace.**

10. Propojení formálního a neformální vzdělávání.

Se změnou požadavků na výsledky vzdělávání žáků danou změnami ve společnosti a větším důrazem na dovednosti jako kriticky myslet, jasně komunikovat a komplexně řešit problémy se ukazuje stále větší potenciál v získání těchto tzv. dovedností pro 21. století mimo školní budovu.

Jsem rozhodnut maximálně podporovat výjezdy žáků mimo školu a rozšíření stávajících školních i mimoškolních aktivit na exkurze a projektovou práci zaměřenou na poznání regionů v ČR a jejich specifik. Výjezdy těchto malých skupin v rámci třídních kolektivů umožní žákům nejen proniknutí do nových souvislostí, ale pokud se jim nechá prostor pro plánování a zajištění takové akce, výrazně se znásobí právě výše zmíněné dovednosti.

Zkušenosti s podobnými výjezdy máme na škole poměrně hodně. Od nízkoprahových ozdravných pobytů, exkurzí a dobrovolnických prací, kterých se účastní celý kolektiv třídy, přes náročnější expediční výpravy po horách a chráněných krajinných oblastech České republiky, letní i zimní táboření na sněhu až po vysokohorskou turistiku s dětmi ve Vysokých Tatrách a Alpách, kde jsme se školními dětmi slezli i nejvyšší horu Mont Blanc a několikrát Grossglockner, Dachstein a Grosser Priel v Rakousku. Je pravda, že podobné extrémní akce už s sebou v dnešní době nesou zvýšené finanční nároky, ale věřím, že tyto náročné akce výrazně formují lidskou osobnost a mnohé z toho by se dalo s drobnými obměnami s našimi školními dětmi podniknout.

Zážitkové učení vycházející z důsledků vlastního jednání, hledání netradičních řešení a společného překonávání úkolů a výzev výrazně rozvíjí tvůrčí postupy, aktivní jednání, lepší vytváření neformálních vztahů a především intenzivní učení z prožitků namísto pouhého shromažďování informací. Zážitkové učení také vede k poznání vlastních limitů, potřeby vzájemné pomoci a podporuje komplexní rozvoj osobnosti.

Neformální vzdělávání se tak stává výrazným doplněním školních poznatků a má výrazný vliv na omezení rozvoje patologických jevů u dětí a mládeže.

11. Rozpočtový výhled školy

Rozpočtová situace školy v konkurenci ostatních škol v táborském regionu je neutěšená. Škola má nedostatek prostředků (důvod je vysvětlen v kapitole Překážky a hrozby...). Cesta z této situace vede přes velmi nepopulární krok – zvýšení školného a to minimálně na dvojnásobek současného stavu tj. 12.000 Kč ročně, což by velmi negativně ovlivnilo finanční situaci v mnohých rodinách a mohlo by i ohrozit naplněnost školy. Pokud škola k tomuto

kroku nepřistoupí, tak finanční negativa ponесou zaměstnanci školy a potažmo kvalita vyučovacího procesu.

Druhou alternativou je vyhledávání a realizace projektů vypisovaných z fondů EU nebo i projektů velkých komerčních firem. I tato cesta má své výrazné negativní stránky, protože není jisté, zda by projekty uživily nového zaměstnance na pozici fundraisora. Případné zpracování projektu stávajícími pedagogy zvýší jejich zátěž směrem, který není úplně žádoucí, protože pedagog musí primárně učit a škola mu k tomu má vytvářet podmínky, ne ho zatěžovat zbytečnou administrativou.

Částečnou cestou se stává zapojení pomocníků z řad rodičů a přátel, kteří mohou školu podpořit svým zapojením do práce při vedení dětí při různých výjezdech mimo školu (zimní a letní ozdravné pobyty, exkurze, projekty), kdy nefinanční benefit (bytí na akci s vlastními dětmi) umožní škole ušetřit peníze za externího lektora. Jejich účast přinese úspory i pokud budou tito rodiče školou placeni. Další možností je zapojení příslušníků armády ČR na akcích školy, kteří jsou v rámci této práce odměňováni Armádou a působí na akcích jako dobrovolníci.

Vhodnou možností je i zapojení absolventů školy, kde se spojí výhoda vzájemné zkušenosti (škola ví, koho oslovuje a absolvent ví, co se od něj očekává) s finančním benefitem, který je zajímavý jak pro studenta střední nebo vysoké školy, tak pro školu samotnou.

Možnou cestou je domluvit podporu u Biskupství českobudějovického, které by v případě zvýšení školného částečně finančně pomohlo konkrétním rodinám prostřednictvím svých farností. Na tento požadavek biskupství zatím neslyší.

Náročným leč snad perspektivním by bylo založení střediska volného času při škole. Na tento úkol si však netroufám. Určitým mezistupněm je sledování vypisování grantů městem Tábořem pro neformální vzdělávání, zapojení do místních akčních plánů města (MAP) apod.

Optimálnější cestou je změna metodiky přidělování peněz ministerstvem, aby se slibované navýšení finančních prostředků dotklo reálně všech škol, ne jen těch velkých. Ani zde však není výhled optimistický, existuje jakési překlenovací období dané pokusným ověřováním přínosu malých škol, ale až toto skončí, je těžké odhadnout, co bude dál.

V Táboře 30. 4. 2020

Mgr. Ing. Karel Dušek

